

maraton

5

SINIF

TÜRKÇE

SORU BANKASI

YENİ
NESİL
SORULAR

- Kolaydan Zora
- Aşamalı
- Beceri Temelli

maratonyayıncılık

ISBN
978-605-06255-9-2

YAZAR
Mehmet BAYSAL

EDİTÖR
Ayşe KILIÇKAYA

GÖRSEL TASARIM
Maraton Yayıncılık

PALLADIUM TOWER
Barbaros Mah. Kardelen Sk. No: 2 Kat: 22
34746 Ataşehir / İstanbul
Tel: 0850 288 35 00 Faks: 0850 288 35 09
www.maratonyayincilik.com • info@maratonyayincilik.com

Bu kitabın akıllı tahta uygulamasını
www.maratonyayincilik.com adresimizden indirebilirsiniz.

@maratonyayinlari

@maratonyayincilik

Basım Yeri: ERTEM BASIM YAYIN DAĞITIM SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
Başkent Organize San. Bölgesi 22. Cd. No: 6 Malıköy-Sincan/Ankara
Sertifika 16031 Basım Tarihi: 2020

Tüm yayın hakları AjansN Yayın Tanıtım Sanayi ve Dış Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl...
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fişkırarak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhi, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmâhrem eli.
Bu ezanlar-ki şahadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerihamdan, İlâhi, boşanıp kanlı yaşım,
Fişkırır ruh-ı mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış, bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

SUNUŞ

Sevgili Öğrenciler,

Çıkmiş olduğunuz bu başarı maratonunda elinizdeki en kıymetli rehber “Maraton 5. Sınıf Türkçe Soru Bankası” olacaktır. Bu kitapla hem derslerinizde bir adım öne çıkacaksınız hem de kendinizi sınavlara hazır hissedeceksiniz.

Birbirinden seçkin soruların yanı sıra yol gösterici ve öğretici kenar notlarıyla bu kitabın aynı zamanda önemli bir başvuru kaynağı olduğunu ufak bir inceleme sonucunda fark edebilirsiniz.

Tamamı yeni nesil mantığı ile hazırlanan bu kitapta “**Hareket Testleri**” ile konuları kavramanız ve kazanımları pekiştirmeniz, “**Maraton Testleri**” ile edindiğiniz bilgiyi tağlandırmanız ve sınavlara hazır bir şekilde girmeniz hedeflenmiştir.

Hatırlatıcı bilgiler ve faydalı ipuçları ile desteklediğimiz soru bankamızda kenar notlarındaki “Nedir?” bölümüyle konunun özünü anlayıp “Örnek” kısmı ile öğrendiğiniz bilgiyi pekiştirebilir, “Uyarı, Dikkat, İpucu ve Püf Noktası” bölümleri ile de konunun önemli noktalarını kavrayabilirsiniz.

Kitabımızdaki sorular kolaydan zora birbiriyle uyumlu ve aşamalı bir şekilde hazırlanmış ve bütün soruların “beceri temelli” olmasına özellikle dikkat edilmiştir.

Bu kitapta yer alan soruların tamamı video çözümlü olup her zaman kullanımınıza açıktır.

Hatırlayın, bilgiye giden yol ancak çalışmaktan geçer. Çalışmanın en iyisi ise faydalı bir kılavuzla mümkündür. O kılavuz şu an avucunuzun içinde!

O hâlde neden bekliyoruz? Haydi, “**Maraton**” başlasın!

Mehmet BAYSAL

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE

SÖZCÜKTE ANLAM

Hareket Testi 1	9
Hareket Testi 2	13
Maraton Testi 1	17
Maraton Testi 2	21
Maraton Testi 3	25
Maraton Testi 4	29
Maraton Testi 5	33

2. ÜNİTE

CÜMLEDE ANLAM

Hareket Testi 1	39
Hareket Testi 2	43
Maraton Testi 1	47
Maraton Testi 2	51
Maraton Testi 3	55
Maraton Testi 4	59
Maraton Testi 5	63

3. ÜNİTE

PARAGRAFTA ANLAM

(Ana Düşünce, Ana Duygu, Yardımcı Düşünce, Konu, Başlık, Anahtar Sözcük)

Hareket Testi 1	69
Hareket Testi 2	73
Maraton Testi 1	77
Maraton Testi 2	81
Maraton Testi 3	85
Maraton Testi 4	89

(Giriş- Gelişme- Sonuç, Parça Oluşturma, Parça Tamamlama)

Hareket Testi 1	93
Hareket Testi 2	97
Maraton Testi 1	101
Maraton Testi 2	105

(Paragrafta Dil ve Anlatım, Metin Karşılaştırma, Hikâye Unsurları, Anlatıcı, Gerçek ve Kurgusal Unsurlar)

Hareket Testi 1	109
Hareket Testi 2	113
Maraton Testi 1	116
Maraton Testi 2	120

4. ÜNİTE

METİN TÜRLERİ VE SÖZ SANATLARI

Hareket Testi 1	125
Hareket Testi 2	129
Maraton Testi 1	131

5. ÜNİTE

GÖRSEL, TABLO VE GRAFİK YORUMLAMA

Hareket Testi 1	137
Hareket Testi 2	141
Maraton Testi 1	145
Maraton Testi 2	149
Maraton Testi 3	153

6. ÜNİTE

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

Hareket Testi 1	159
Hareket Testi 2	163
Maraton Testi 1	167
Maraton Testi 2	171
Maraton Testi 3	175
Maraton Testi 4	179

7. ÜNİTE

SES OLAYLARI

Hareket Testi 1	185
Maraton Testi 1	189
Maraton Testi 2	193

8. ÜNİTE

KÖK, YAPIM EKİ, ÇEKİM EKİ

Hareket Testi 1	199
Maraton Testi 1	203

9. ÜNİTE

YAZIM KURALLARI VE NOKTALAMA İŞARETLERİ

Hareket Testi 1	209
Maraton Testi 1	213
Maraton Testi 2	217
Cevap Anahtarı	223

**1.
ÜNİTE**

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcükte Anlam Özellikleri

- 1 Gerçek Anlam
- 2 Mecaz Anlam
- 3 Terim Anlam
- 4 Somut Anlam
- 5 Soyut Anlam
- 6 Çok Anlamlılık

Söz Öbekleri

- 1 Deyimler
- 2 İkilemeler
- 3 Kalıplaşmamış Söz Öbekleri

Sözcükler Arası Anlam İlişkileri

- 1 Eş Anımlı Sözcükler
- 2 Zıt Anımlı Sözcükler
- 3 Eş Sesli Sözcükler
- 4 Genel ve Özel Anlam
- 5 Nitel ve Nicel Anlam
- 6 Yansıma Sözcükler

1. 5. sınıflar arasında sözcüklerin anlamlarıyla ilgili bir oyun oynanacaktır. Bu oyuna göre 5/A sınıfında olanlar “gerçek anlamlı” sözcükleri, 5/B sınıfında olanlar “mecaz anlamlı” sözcükleri ve 5/C sınıfında olanlar “terim anlamlı” sözcükleri en az bir defa kullanarak bir cümle oluşturacaktır.

Vitrindeki oyuncakçı parmağıyla gösterdi.

Reyhan

Dedikodular yüzünden arkadaşlık ilişkimiz çatırdamaya başladı.

Çınar

Doktor, nefes alış verişimi stetoskopla dinledi.

Gökçe

Etrafına bakındı fotoğrafçıları çağırmak için.

Ufuk

Buna göre yukarıdaki örnek cümleleri söyleyen öğrencilerden hangisi 5/B sınıfında olabilir?

- A) Reyhan B) Çınar C) Gökçe D) Ufuk

2.

Türkçe, çok zengin bir dildir. Bir sözcük, kullanıldığı cümlelere göre farklı anlamlar içerebilir. Örneğin “Büyüklere karşı saygılı olmalıyız.” cümlesindeki “büyük” sözcüğü “yetişkin, belli bir yaşa gelmiş” anlamında kullanılmıştır. Aynı sözcük, “Büyük evin temizliği zor olur.” cümlesinde ise “boyutları benzerlerinden daha fazla olan” anlamında kullanılmıştır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde “açmak” sözcüğü karşısında verilen anlama uygun kullanılmamıştır?

- A) Kapıyı açıp içeri girdim. → Bir şeyi kapalı durumdan açık duruma getirmek
 B) Burası beni açmadı, başka yere gidelim. → Beğenmek
 C) Dönüş yolunda radyoyu açtık. → Bir toplantıyı, etkinliği başlatmak
 D) Bu boyayı biraz daha açalım. → Rengin koyuluğunu azaltmak

Gerçek Anlam

Nedir?

Gerçek anlam, sözcüğün sözlükteki ilk anlamına denir. Başka bir deyişle, sözcüğün akla gelen ilk anlamıdır.

Mecaz Anlam

Nedir?

Mecaz anlam, sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlama denir.

Örnek

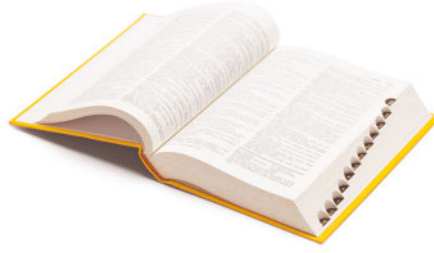
Ablasının ağır sözleri onu kırmıştı. ("kırmak" sözcüğü sözlükteki ilk anlamından çıkmış ve "üzmek" sözcüğünün yerine kullanılmıştır.)

Uyarı!

Mecaz anlamda sözcük, sözlükteki ilk anlamından tamamen çıkıp yeni bir anlam kazanır.

3.

Sözcükleri alfabetik sıraya dizme, en çok sözlüklerde ve ansiklopedilerde işe yarar ve karşımıza çıkar. Sözcükleri alfabetik olarak sıralama uygulamaları, zihni sürekli olarak diri tutmaktadır. Sözcüklerin alfabetik sıraya göre dizilişleri ile ilgili işlem basamakları şöyledir:

- Sözcükler alfabetik sıraya veya sözlük sırasına dizilmek istendiğinde önce ilk harfine bakılır. İlk harfi alfabe-deki sıralamada önce gelen sözcük başa yazılır. Tüm sözcükler ilk harflerine göre alfabetik sıraya konur.
- İlk harfleri aynı olan sözcükler varsa kelimelerin ikinci harflerinin alfabetik sırasına bakılır. Buna göre hangi sözcüğün önce geleceği belirlenmeye çalışılır.

Buna göre aşağıdaki sözcüklerin hangisi sözlük sıralamasında en sonda yer alır?

- A) derleyicilik B) derleyebilme
C) derlemecilik D) derlenme

4. Metin öğretmen, öğrencilerine bazı sözcükler vermiş ve bunları mecaz anlama gelecek şekilde cümle içinde kullanmalarını istemiştir. Öğretmen, Halis'e "kuru", Uğur'a "boş", Serkan'a "kara", Olgun'a "ağır" sözcüklerini vermiştir. Öğrencilerin oluşturduğu cümleler ise şu şekildedir:

Halis

Annemin balkona astığı elbiseler kurumuş.

Uğur

Kardeşim boş bakışlarla etrafı süzüyordu.

Serkan

Cepheden gelen kara haber bizleri üzdü.

Olgun

Ağır sözler karşısında ne yapacağımızı bilemedik.

Buna göre hangi öğrenci verilen sözcüğü mecaz anlamda kullanmamıştır?

- A) Halis B) Uğur
C) Serkan D) Olgun

5. Aşağıdaki dizelerin hangisinde zıt (karşıt) anlamlı sözcükler bir arada kullanılmıştır?

- A) Ben senin en çok ellerini sevdim:
Bir pınar serinliğinde, küçücük ve ak pak.
Nice güzellikler gördüm yeryüzünde,
En güzeli bir sabah ellerinle uyanmak.
- B) Kış günleri trenlerle geçtin mi uzak köylerden?
Gördün mü dehşetini tipinin, karın?
Çektin mi hiç acısını istasyonlarda,
Tandır ekmeği satan, yumurta satan
Yarı çıplak çocukların?
- C) Ümidim yılların seline düştü,
Saçının en titrek teline düştü,
Kuru yaprak gibi eline düştü,
İstersen rüzgâra salıver gitsin.
- D) Hayatımız geçiyor gözlerimin önünden:
Çıkıp gitmelerimiz, su içmelerimiz,
Ağlarım aklıma geldikçe güldüklerimiz.
Çiçekler, çiçekler, su verdim bu sabah çiçeklere.

6.

“Çıkmak” sözcüğü, bu cümlelerde aşağıdaki anlamların hangisinde kullanılmıştır?

- A) Bulaşmak
B) Süresi dolduğunda ayrılmak
C) İçeriden dışarıya varmak, gitmek
D) Bir durumla ilgili niteliklerini yitirmek

7. Aşağıdaki sözcük çiftlerinden hangisi anlam ilişkisine (eş anlam, sesteş, yakın anlam, karşıt anlam) göre diğerlerinden farklıdır?

- A) kas ↔ adale
B) neşeli ↔ üzgün
C) ham ↔ olgun
D) kapalı ↔ açık

Zıt Anımlı Sözcükler

Nedir?

Anlam olarak birbirinin tersi olan sözcükler zıt (karşıt) anlamlıdır.

Örnek

hızlı – yavaş
yukarı – aşağı
ceza – ödül

Eş Anımlı Sözcükler

Nedir?

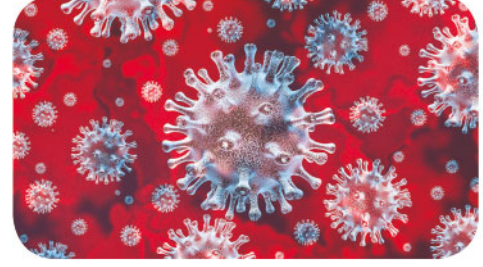
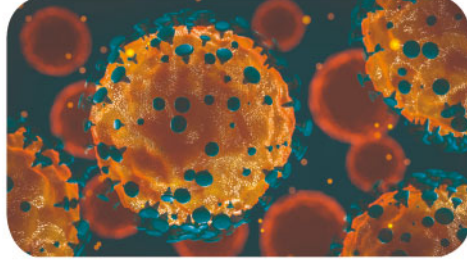
Yazılışları farklı, anlamları aynı olan sözcüklere eş anlamlı sözcükler denir.

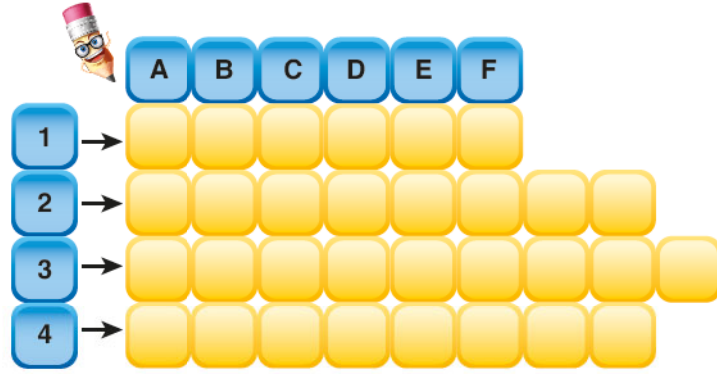
Örnek

misafir – konuk
nehir – ırmak
rüzgâr – yel

8.

Yeni koronavirüs hastalığı, Dünya Sağlık Örgütü tarafından COVID-19 olarak isimlendirilen bulaşıcı bir hastalıktır. Geçmişte yaşanan salgınlarla hastalığın ne düzeyde öldürücü seyrettiği kıyaslandığında bu sıklığın sadece %2 civarında olduğu görülmektedir. Elde edilen veriler doğrultusunda yaşlı ve eşlik eden hastalığı (astım, diyabet, kalp hastalığı gibi) olanlarda virüsün ağır hastalık oluşturma riski daha yüksektir. Genç ve sağlıklı bireylerde hastalık, nispeten daha hafif seyretilmektedir.

Bu metinde bazı sözcüklerin anlamları numaralandırılarak aşağıda verilmiştir. Bu sözcükleri metinden bulmacaya yerleştiriniz.

1. Bir hastalığın veya başka bir durumun yaygınlaşması ve birçok kimseye birden bulaşması, epidemi.
2. Organizmada birtakım değişikliklerin ortaya çıkmasıyla sağlığın bozulması durumu, rahatsızlık, çor, dert, sayrılık, illet, maraz, maraza, esenlik karşıtı.
3. Hastalık vb. sürmek, devam etmek.
4. Bir dereceye kadar, oldukça, nispetle.

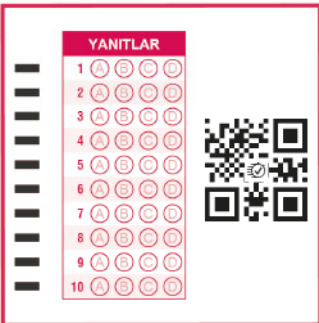
Buna göre bulmacanın E sütununda yer alacak harflerin sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) N
A
T
E

B) I
R
E
A

C) N
R
T
A

D) I
A
E
E

1.

“Kalmak” sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen anlamlardan herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Bu güzel ev ona babasından kaldı.
 B) Erciş’e giderken arabamız yolda kaldı.
 C) Ahmet tam beş sene benimle birlikte kaldı.
 D) Fransa gezisi temmuz ayına kalmıştı.

2.

I. İnsanları kırmak bu kadar kolay olmamalı.

II. Mutfaktan getirmeye çalıştığı bardakları kırdı.

III. Oğlunun ona öyle davranmasına kırılmıştı.

IV. Çıkan güneş sabahki soğuğu iyice kırdı.

“Kırmak” sözcüğü numaralanmış cümlelerin hangisinde gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) I B) II
 C) III D) IV

3.

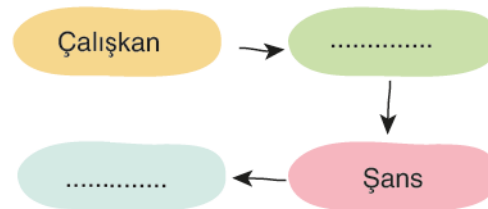
Sözcükler; cümlede gerçek, mecaz ya da terim anlamda kullanılabilir. Bir sanat, spor, meslek ya da bilim dalıyla ilgili bir kavramı ifade eden sözcüklere “terim anlamlı sözcük” denir.

- I. Devlet, bu sorunu kökten halletmek için epey bir bütçe ayırmış.
 II. Üçgenin iç açıların toplamı 180°dir.
 III. Her iki yönden sonsuza kadar giden aynı doğrultudaki noktalar kümesine doğru denir.
 IV. Bu oda ışığı hiç almıyor.
 V. Tiyatro oyunu iki perdeden oluşmaktadır.

Açıklamaya göre numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerden hangileri terim anlamlıdır?

- A) I – III – IV B) I – II – V
 C) II – IV – V D) II – III – V

4.

Yukarıda bir öğrencinin sözlük sırasına koyduğu kelimeler verilmiştir.

Buna göre boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki kelimelerden hangileri getirilmelidir?

- A) Çağrı-Şiir B) Çapraz-Şekil
 C) Kalın-Şaka D) Canlı-Peynir

Terim Anlam

Nedir?

Terim anlamlı sözcükler; bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklerdir.

Örnek

“Muayeneden sonra doktor reçete yazdı.” cümlesindeki “muayene”, “doktor” ve “reçete” sözcükleri, tıp biliminin terimleridir.

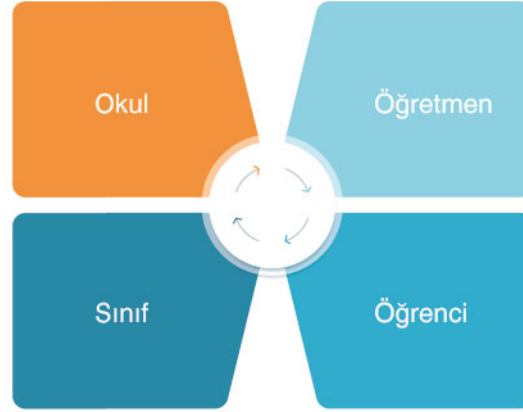
İkilemeler

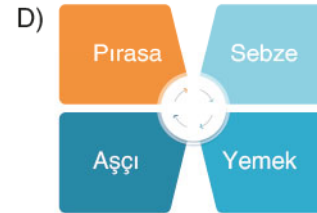
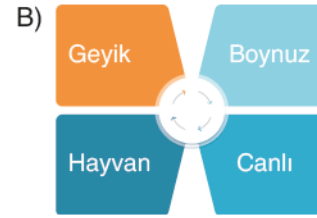
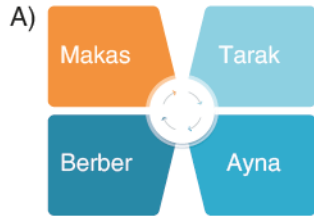
Nedir?

İkilemeler; anlamı pekiştirmek, güzelleştirmek, çeşitli anlam ilgileri kurmak için oluşturulmuş söz gruplarıdır. İkilemeler farklı yollarla yapılır.

5. Aşağıdaki görselde aynı kavram alanına giren sözcükler verilmiştir.

Buna göre aşağıdaki görsellerin hangisinde aynı kavram alanına giren sözcükler bir arada verilmemiştir?

6. Anlamı güçlendirmek amacıyla aynı kelimenin, yakın anlamlı kelimelerin veya zıt anlamlı kelimelerin tekrarıyla oluşturulan sözcük grubuna "ikileme" denir.

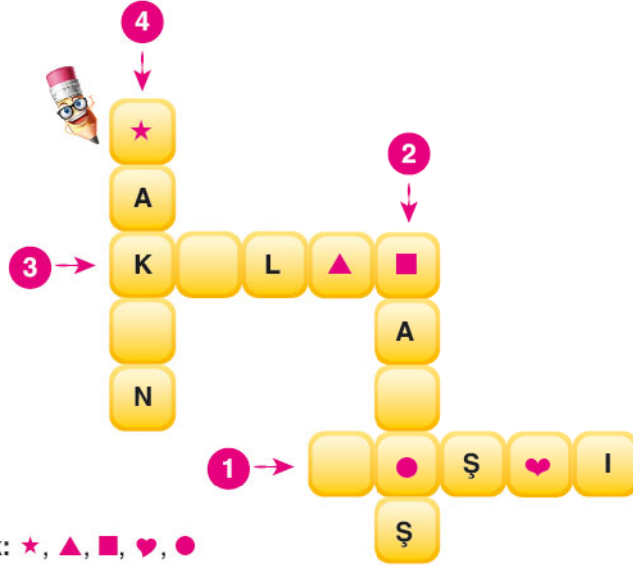
Aşağıdaki cümlelerde yer alan ikilemelerden hangisi yakın anlamlı sözcüklerin tekrarıyla oluşmuştur?

- A) Düşe kalka geldim ben bu yaşıma.
 B) Söylediklerinizi yavaş yavaş anlıyorum sanırım.
 C) Az çok demeyip yardım kampanyasına destek olalım.
 D) Yalan yanlış şeyler söyleyip insanların kafasını karıştırma.

7. Nalan öğretmen, öğrencilerinden aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin zıt anlamlarını bulup, bulmacada uygun yerlere yazarak anahtar sözcüğe ulaşmalarını istemiştir. Anahtar sözcük, ★, ▲, ■, ♥, ● sembollerine denk gelen harflerden oluşmaktadır.

CÜMLELER:

1. İhtiyar bir adam, genç adama bir şeyler sordu.
2. Bu kadar hızlı yürürsek beş dakikaya orada oluruz.
3. Zor bir sınavı daha başarıyla atlattık.
4. Çok uzak bir diyarda güzel bir prenses yaşarmış.

Anahtar Sözcük: ★, ▲, ■, ♥, ●

Sembollerle gösterilen kutularda yer alan harfler "ANAHTAR SÖZCÜK" bölümüne yerleştirildiğinde aşağıdaki sözcüklerden hangisi oluşur?

- A) YAYLA B) VAŞAK C) YALAK D) KALAY

8.

1 Büyük parayı küçük birimlere ayırmak

2 Bozguna uğratmak, yenmek

3 Dokunmak, zarar vermek

"Bozmak" sözcüğü, aşağıdaki cümlelerin hangisinde numaralanmış anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- Akşamüstü yediğim yemek sanırım midemi bozdu.
- Rica etsem şu yüz lirayı bozar mısınız?
- Zavallı adam aklını futbolla bozmuş.
- Türk askeri, düşman kuvvetlerini yine bozdu.

Örnek

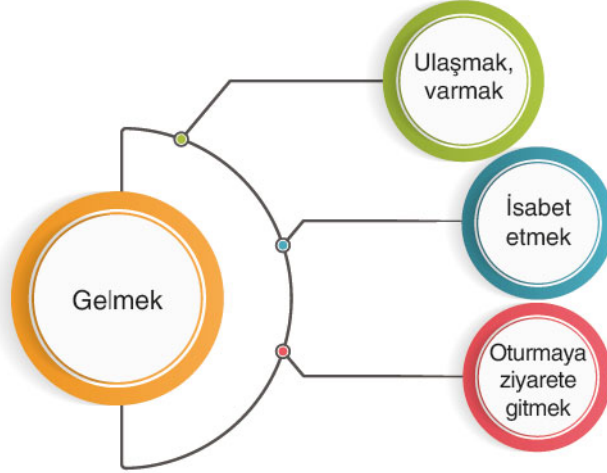
- yavaş yavaş (aynı sözcüğün tekrarı)
- sağlık sıhhat (eş anlamlı)
- doğru dürüst (yakın anlamlı)
- gece gündüz (zıt anlamlı)
- eski püskü (biri anlamlı biri anlamsız)
- ıvır zıvır (ikisi de anlamsız)
- şiril şiril (yansıma sözcük)
- baş başa (hâl eki alarak)

Dikkat!

Türkçede sözcüklerin birden fazla anlamı bulunabilir. Bu, bir dil zenginliğidir.

9.

“Gelmek” sözcüğü hangi cümlede yukarıdaki anlamlarından herhangi biriyle kullanılmıştır?

- A) Düşman tarafından atılan top mermisi gemiye gelmişti.
- B) Okuldan gelince hiçbir şeyle ilgilenmeden hemen ödevlerini yaptı.
- C) Almanya’dan gelen amcamlar dün akşam bize geldiler.
- D) Topkapı Sarayı hiç zarar görmeden günümüze kadar gelmiştir.

10.

“Isınmak” sözcüğü numaralanmış cümlelerin hangisinde gerçek anlamının dışında kullanılmıştır?

- A) 1
- B) 2
- C) 3
- D) 4

YANITLAR

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D

1. Bir olayı, bir durumu, bir kavramı daha etkileyici anlatmak için en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan ve çoğu zaman gerçek anlamdan uzaklaşıp kendine özgü anlam kazanan sözcük gruplarına deyim denir. Tanımda da söz edildiği gibi deyimler, genellikle mecaz anlamda kullanılmaktadır. Ancak gerçek anlamda kullanılan deyimler de vardır.

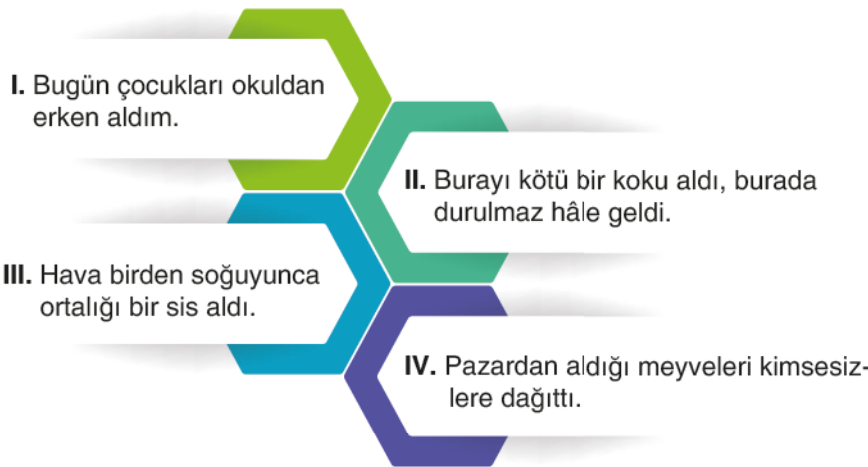
Buna göre aşağıdaki cümlelerde bulunan deyimlerden hangisi mecaz anlamda kullanılmamıştır?

- A) Ona tablet aldığımı duyunca ağzı kulaklarına vardı.
 B) Hasan amcaya çok üzülüyorum, kimi kimsesi yok adamcağızın.
 C) Ablamın 3 yaşındaki oğlu Mert, evde hepimize kök söktürüyor.
 D) Yaptığım her şeye burun kıvırıyor, kendimi bir türlü kanıtlayamadım.
2. • I ve II numaralı sözcükler birbiriyle çelişen özellikleri ifade ettiği için zıt (karşıt) anlamlıdır.
 • II ve III numaralı sözcükler anlam bakımından birbirinin yerini tutabildiği için eş anlamlıdır.

Aşağıdakilerin hangisinde sözcükler bu açıklamaya göre düzenlenmiştir?

I	II	III
A) hüzün	keder	sevinç
B) sıcak	soğuk	buz
C) fayda	yarar	zarar
D) şişman	zayıf	cılız

3.

“Almak” sözcüğü numaralanmış cümlelerin hangilerinde aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) II ve IV

Dikkat!

Türkçede sözcükler cümlede kullanımlarına göre anlam kazanır.

Örneğin,

Küçük çatalı verir misin? (Buradaki “küçük” sözcüğü “boy” olarak küçüklüğü anlatır.)

Küçük kardeşimin yeni bir dişi çıkıyor. (Buradaki “küçük” sözcüğü “yaş” olarak küçüklüğü anlatır.)

Uyarı!

Bir sözcüğün düzeltme işaretiyle yazılmış hâli, onun sesteşi değildir.

Örneğin,
hala – hâlâ

4. Türkçe dersinde arkadaşlarına “sesteş (eş sesli) sözcükler” konusunda sunum yapan Gamze, sunumunu şu aşamalarla gerçekleştirmiştir:

1. Aşama:

Sevgili arkadaşlar!

Yazılışları aynı, anlamları birbirinden farklı olan sözcüklere eş sesli (sesteş) sözcükler denir. Bunlar yalın hâlde olabildikleri gibi ek almış hâlde de olabilir.

2. Aşama:

“Elindeki tarak kemiğinde ağrı var.” cümlesindeki “el” sözcüğü, “kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü” anlamındadır.

“Eller ne derse desin, kendi bildiğimi yapacağım.” cümlesindeki “el” sözcüğü, “yakınların dışında kalan kimse, yabancı” anlamındadır.

Bu iki cümledeki “el” yazılışları aynı, anlamları farklı olduğu için sesteştir.

3. Aşama:

Bazı sözcükler aynı şekilde yazılır ama aralarındaki tek fark düzeltme işareti (^) bulunmasıdır. Bu sözcükler de sesteştir. Örneğin, “Dışarıda lapa lapa kar yağıyor.” ve “Bu işten çok kâr edeceğiz galiba.” cümlelerindeki “kar” ile “kâr” sözcükleri, anlamları farklı olduğu için sesteştir.

4. Aşama:

Bir sözcüğün gerçek anlamıyla mecaz anlamı arasında sesteşlik özelliği aranmaz. Örneğin “Kuru” sözcüğü; “Kuru yapraklar, sonbaharın güzelliğidir.” cümlesinde gerçek anlamda, “Kiptaptaki kuru anlatım yüzünden çok sıkılabilirsiniz.” cümlesinde ise mecaz anlamdadır. Kısaca bu cümlelerdeki “kuru” sözcükleri birbirinin sesteşi değildir.

Buna göre Gamze sunumunun hangi aşamasında yanlış bir bilgi vermiştir?

- A) 1. Aşama B) 2. Aşama C) 3. Aşama D) 4. Aşama

5.

Yukarıda verilen "Soğuk hava küçük çocuğa dokundu." cümlesindeki altı çizili sözcük kaç numaralı anlamıyla kullanılmıştır?

- A) 4 B) 3 C) 2 D) 1

6.

Serin yağmur damlaları enseme düştüğü zaman anladım üşüdüğümü. Hâlbuki mevsim yazdı; nedense hava çok bulutlu, rüzgârlı ve soğuktu. O enfes kirazları tam olarak toplayamamıştık. Sadece birkaç tane yiyebilmişim. Rüzgârın derinden uğuldayışı, yağmurun düşmek üzere olduğunu bildiriyordu. Acele etmeliydik.

Bu parçada hangi duyu organıyla ilgili bir ayrıntıya yer verilmemiştir?

- A) İşitme B) Dokunma
C) Koklama D) Tatma

Somut-Soyut Anlam

Nedir?

Beş duyu organından en az biriyle algılanabilen sözcükler somut, hiçbir duyu organıyla algınamayan sözcükler soyut anlamlıdır.

Örnek

- rüya (soyut)
hava (somut)
kapı (somut)
mutluluk (soyut)

7. Aşağıdaki tabloda "ince" sözcüğünün bazı anlamları verilmiştir.

ince
Kendi cinsinden olanlara göre dar ve kalınlığı az olan, kalın karşıtı
Ayrıntılı
Düşünce, duygu veya davranış bakımından insanın sevgi ve saygısını kazanan, zarif, kaba karşıtı

Buna göre "ince" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu anlamlarının dışında bir anlamda kullanılmıştır?

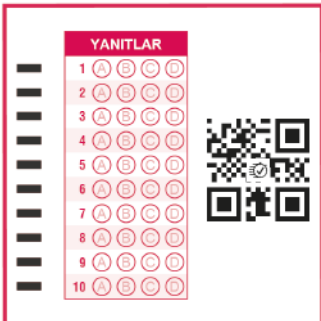
- A) Sarışın, kuru, ince bir kadındı.
 B) Öyle ince bir temizlik yapmalıyım ki her yer tertemiz olsun.
 C) Bu kitap, ince olmasına rağmen içeriği oldukça yoğundur.
 D) Gülümsemesinde, herkesin hemen seçemeyeceği bir ince alay gizli.

8. Aşağıda numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin anlamları, harflerle belirtilen kutucuklarda verilmiştir.

1 Bu sıcak beni <u>pişirdi</u> , biraz pencere açın.	2 Halıları <u>döverek</u> tozlarını döktük.
3 Takımlar birincilik için hiç usanmadan <u>çekişiyor</u> .	4 Bu yağmur peşinden kar yağışını <u>getirir</u> .
A Bunalacak kadar sıcaklık duymak	B Üstün gelmek için karşılıklı çabalamak
C Sebep olmak, ortaya çıkarmak	D Sopa gibi şeylerle vurarak temizlemek

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde altı çizili sözcükler anlamlarıyla doğru eşleştirilmiştir?

- A) 1 – A
2 – D
3 – B
4 – C
- B) 1 – B
2 – A
3 – C
4 – D
- C) 1 – A
2 – D
3 – C
4 – B
- D) 1 – B
2 – C
3 – A
4 – D

1. Sayı ve harflerin tersten okunuşu da yine aynı olan sayı, sözcük veya cümlelere "palindrom" denir.

Örnek: Sayı • 212 • 5995 • 43534

Örnek: Sözcük • Kaçak • Mum • Radar

Örnek: Cümle Ey Edip Adana'da pide ye.
Aslı sanmışım nasılsa.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisi bir palindrom örneği olamaz?

- A) Kız ay adama da yazık.
B) Kasayla bal yesek.
C) Pay ederek iki kerede yap.
D) Uğur motora sar o tomruğu.

2.

Bir sözcüğün sözlükteki ilk anlamına "gerçek anlam" denir. Sözcüğün gerçek anlamından tamamen uzaklaşarak yeni bir anlam kazanmasına, başka bir sözcüğün yerine kullanılmasına "mecaz anlam" denir.

Buna göre aşağıdakilerin hangisinde sözcüklerin hepsi gerçek anlamında kullanılmıştır?

- A) Günümüzde yayıncılık sektörünün yaşadığı sıkıntıları hepimiz biliyoruz. Buna bağlı olarak da basılı yayının bitmesine yönelik kaygıları hepimiz derinden yaşıyoruz.
B) Öğretmen, tüm sınıfın görebileceği bir yere sınıftan bir nesne seçerek masanın üstüne koyar. Öğrencilere, nesnenin özelliklerini belirten sözcükler kullanarak bir oyun oynayacaklarını söyler.
C) Sertaç, bana bu belgenin de bir kopyasını göndermişti. Onu hâlâ saklıyorum, zaman zaman ona bir göz atıp hem hasret gideriyor hem de eğleniyorum.
D) Güneş tepedeydi. İki saat olmuştu ama o, saatlerdir çalışıyormuş gibi hissediyordu. Dizlerinin bağı çözüldü ve düştü.

Yansıma Sözcük

Nedir?

Yansıma sözcükler, doğadaki seslerin taklit edilmesiyle oluşan sözcüklerdir.

Örnek

"Bu gece tıktırlar yüzünden uyuyamadım." cümlesindeki "tıktırtı" sözcüğü yansıma bir sözcüktür. Doğada veya çevremizde sıkça duyduğumuz "tık" sesinden meydana gelmiştir.

Uyarı!

"Parıltı, ışıltı, ötmek" sözcüklerini yansıma sözcük olarak alamayız. Çünkü bu sözcükler doğada duyduğumuz seslerden türememiştir. Doğada "par, ış, öt" gibi sesler duymayız.

3. Soluduğumuz havanın kalitesi hakkındaki endişeler gün geçtikçe artmaya _____. Bu kaygıları azaltmak için bazı firmalar teknolojik ürünler üzerinde _____. Bu ürünler arasında solunan havayı temizleyen yüz maskeleri ön plana _____.

Bu metinde boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki sözcüklerden hangileri getirilmelidir?

- A) devam ediyor – çalışıyor – çıkıyor
B) ilerliyor – deney yapıyor – geliyor
C) çalışıyor – düşünüyor – ilerliyor
D) gidiyor – biliyor – alınıyor

4. Doğadaki seslerin taklit edilmesi sonucu oluşan sözcüklere "yansıma sözcük" denir. Ses taklidi, yansıma sözcüğün olmazsa olmazıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde "yansıma sözcük" kullanılmamıştır?

- A) Babam, geceleri horladığını kabul etmiyor.
B) Karşıdaki çiftlikten at kişnemeleri duyuluyordu.
C) Sokağımızın emektar köpeği, herkese havlamazdı.
D) Üst kattan gelen patırtılar yüzünden uyumakta zorluk çektim.

- 5.

I. Masanın üzerindeki eşyalara kimse dokunmasın .	→	Hafifçe değmek
II. Askerlerimiz anadan da yardım da geçerek bu işi yapıyor.	→	Bırakmak, vazgeçmek
III. Kardeşim Yenay yemek seçer , her şeyi yemez.	→	Titiz davranmak, kolay kolay beğenmemek
IV. Sevmediği işlere bulaşmak zorunda kaldı.	→	İstmeden veya rastlantı sonucu bir işe karışmak

Numaralanmış cümlelerin hangisinde altı çizili sözcük ile karşısında verilen anlam uyuşmamaktadır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III D) II ve IV

6.

1. Azaltmak, zorlaştırmak
2. Son vermek, gidermek
3. Verilecek şeyin bir bölümünü alıkoyup vermemek

Çağlar öğretmen, öğrencilerine “kesmek” sözcüğünün bazı anlamlarını görseldeki gibi vermiş ve öğrencilerinden sözcüğü bu anlamlarının herhangi biriyle bir cümlede kullanmalarını istemiştir.

Cümleler:

Annemin verdiği ilaçlar baş ağrımı hemen kesti.

Hilal

Şiddetli rüzgâr gemimizin hızını kesiyor.

Batuhan

Amcamın bu ayki maaşından yüz lira kesmişler.

Şevval

Üç adam, sabah gelip karşıdaki ceviz ağacını kesti.

Büşra

Buna göre hangi öğrenci, sözcüğü verilen anlamlarının dışında bir anlamda kullanmıştır?

A) Hilal

B) Batuhan

C) Şevval

D) Büşra

Uyarı!

İkilemeleri pekiştirmeli sözcüklerle karıştırmamak gerekir.

uzun uzun (ikileme)
upuzun (pekiştirme)

7.

“Yakın” sözcüğü görseldeki cümlelerde kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

8. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde “ikileme” kullanılmamıştır?

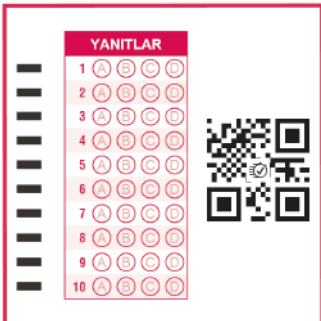
- A) Bahçede irili ufaklı küpler bulunuyordu.
B) Boş kağıtlara eğri büğrü çizgiler çizerdi.
C) Soğuk ayrandan kana kana içip yolumuza devam ettik.
D) Geçen sene yaptığımız konserveler, hâlâ sapasağlam duruyor.

9.

Bilim, kültür, sanat, spor vb. alanlarla ilgili belli kavramları karşılayan sözcüklere “terim anlamlı sözcük” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden çok terim anlamlı sözcük vardır?

- A) Dün fen bilimleri dersinde ışık konusunu işledik.
B) Çektiğim şut, defansa çarpıp kornere gitti.
C) Oyunun üçüncü perdesi komik olaylara sahne oldu.
D) Yapım eklerine üç örnek verince aferin aldım.

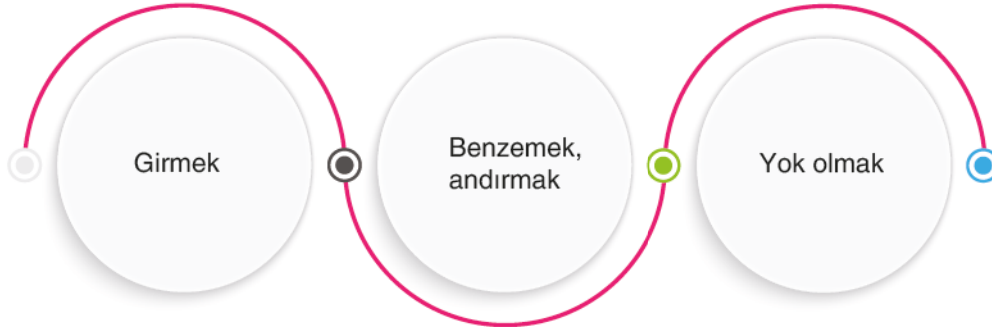
1.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu açıklamalardan herhangi birini karşılayan bir deyim kullanılmamıştır?

- A) Ahmet bu işten sıyrılır da kabak benim başıma patlar.
- B) Televizyonda kanalları gezerken, spor kanalı görünce hemen gözlerini belirtiyor.
- C) Sözünü tutmayan arkadaşına gözlerini devire devire bir şeyler söylüyordu.
- D) Şirket batmak üzereydi ama o, kedi gibi dört ayağının üzerine düştü.

2.

"Kaçmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu anlamlarından herhangi biriyle kullanılmamıştır?

- A) Banyo yaparken kulağına su kaçmış.
- B) Sabah kahvaltısında sadece zeytin görünce neşesi kaçtı.
- C) Odanın kırmızı renkli halısı biraz sağa doğru kaçmıştı.
- D) Üzerinde rengi yeşile kaçan bir kazak vardı.

Deyimler

Nedir?

Genellikle gerçek anlamından uzaklaşmış birden çok sözcükten oluşan, bir kavramı ya da durumu karşılayan kalıplaşmış sözcük gruplarına "deyim" denir.

Örnek

Abayı yakmak, barut fıçısı, cephe almak, bağına taş basmak, saman altından su yürütmek, yarım ağız, ayıkla pirincin taşını, balık istifi, ayran gönüllü, gözü pek, eli uzun, kel başa şimşir tarak, armut piş ağzıma düş

Nitel Anlam

Nedir?

Nitel anlamlı sözcük, ölçülemeyen sözcüktür.

Örnek

İçimde büyük bir acı var. (Buradaki "acı" sözcüğünün büyüklüğü ölçülemez. Bu durum, herkese göre farklıdır. Yani sözcük niteldir.)

Nicel Anlam

Nedir?

Nicel anlamlı sözcük, ölçülebilen sözcüktür.

Örnek

Araba çok hızlı gidiyor. (Buradaki "hız"ı zaman ve mesafe yardımıyla ölçebiliriz. Yani sözcük niceldir.)

3. Kavramların sayılabilen, ölçülebilen, azalıp çoğalabilen özelliklerini gösteren sözcüklere "nicel anlamlı sözcükler" denir. Varlıkların nasıl olduğunu bildiren, niteliğini gösteren, sayılamayan, ölçülemeyen bir özelliğini ifade eden sözcüklere "nitel anlamlı sözcükler" denir. Bir sözcük, bir cümlede nitel anlamlıyken farklı bir cümlede nicel anlamlı olabilir. Bunun tersi de olabilir.

Örnek: Çok büyük bahçeleri var.

Bu cümlede sözü edilen bahçenin büyüklüğü ölçülebilir. 1.000 m², 50.000 m² vb. gibi.

Örnek: Ona çok büyük bir saygı besliyorum.

Bu cümlede sözü edilen saygı beslemenin büyüklüğü, küçüklüğü, derecesi ölçülemez; bu kişiden kişiye değişir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerde bulunan altı çizili sözcüklerden hangisi "nitelik – nicelik" bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A) Evin salonunun dar bir koridora çıkacağını düşünüyordum.
B) Cesurmuş gibi görünmek için konuşurken hep yüksekten atıyor.
C) Taşdığı çuval her zamankinden ağır olduğu için epey yorulmuştu.
D) Diğerlerinden daha küçük doğan tavşan, yaşama tutunmaya çalışıyordu.

- 4.

Bazı sözcükler somut oldukları hâlde cümle içerisinde soyut anlam kazanabilir. Örneğin, "duvar" sözcüğü somut anlamlı bir sözcükken "Bu davranışlarıyla aramıza yıkılmaz duvarlar ördü." cümlesinde soyut anlamda kullanılmıştır.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde somut anlamlı bir sözcük soyut anlamda kullanılmıştır?

- A) Portakal suyunun tadı çok güzeldi.
B) Yaramazlık yaptığı için sesi çıkmıyordu.
C) Çocuklarıyla arasındaki bağ çok kuvvetliydi.
D) Nereye gittiğimizi ben bile bilmiyorum.

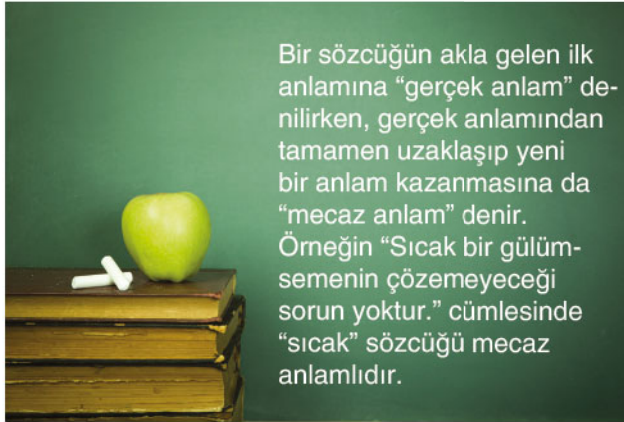
5.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “yüz” sözcüğü bu görsellerden herhangi biriyle ilişkilendirilemez?

- A) Kurbanın derisini yüzüp deriyi bir kuruma bağışladık.
- B) Bir soruyu daha bilseydim sınavdan yüz alacaktım.
- C) İnsan yaşlandıkça yüzündeki kırışıklıklar artar.
- D) Yüzme, boyun uzamasını sağlayan önemli bir spordur.

6.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde mecaz anlamlı bir sözcük kullanılmamıştır?

- A) Keskin bir bıçak alıp eti doğramaya başladı.
- B) Karanlık işlerle uğraşmak kimseye fayda sağlamaz.
- C) Her işinde mutlaka kılı kırk yararadı.
- D) İnsanlara soğuk davranarak kendini yalnızlaştırıyor.

Uyarı!

İkilemelerle ilgili sorularda ikilemenin hangi yolla yapıldığına dikkat ediniz.

7.

Anlamı güçlendirmek için aynı kelimelerin, eş anlamlı kelimelerin, zıt anlamlı kelimelerin ve anlamsız kelimelerin tekrarıyla ikilemeler oluşturulur. Örneğin "bata çıka, ıvır zıvır, mavi mavi, ses seda" kelime grupları birer ikilemedir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme kullanılmamıştır?

- A) Etraf buram buram kolonya kokuyor.
- B) Çocuk, yırtık pırtık bir ceketini çöpe attı.
- C) Eften püften sebeplerle konser iptal edildi.
- D) Evin altını üstüne getirdi ama aradığını bulamadı.

8.

I. En küçük şeylerden bile etkilenir, buluttan nem kapardı.

II. Sana güzel bir öğüt vereyim: Dereyi görmeden paçaları sıvama!

III. Başım kazan gibi çok ağır ve uğultu var.

IV. Böyle durumlarda ne yazık ki bindiği dalı keserdi.

V. Öğretmenin gözünden düşmüş, değerini kaybetmişti.

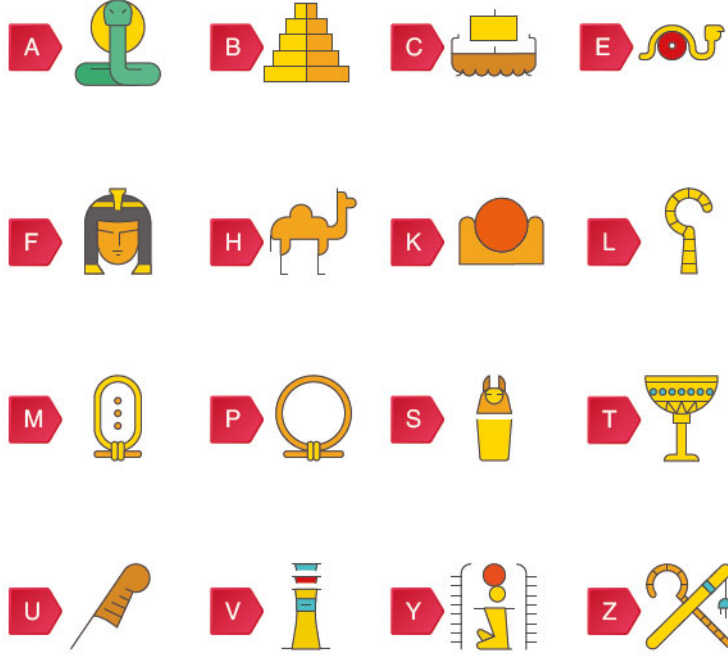
Numaralanmış cümlelerdeki deyimlerden hangileri açıklamasıyla beraber kullanılmamıştır?

- A) I ve II
- B) II ve IV
- C) III ve V
- D) IV ve V

YANITLAR

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D

1. Tarihin farklı dönemlerinde, farklı uygarlıklar tarafından kullanılmış resim yazısına hiyeroglif denir. Hiyeroglifler, şu an kullanılan harflerin yerine kullanılıyordu ve insanlar, kendilerini bu şekilde ifade ediyordu. Aşağıda, tarihin bilinmeyen bir döneminde kullanılan hiyeroglif yazısının bir bölümü ve bunların günümüzde hangi harfe denk geldiği gösterilmiştir.

Aşağıda verilen cümlelerdeki altı çizili sözcüklerin zıt (karşıt) anlamlılarını hiyeroglif kullanılarak gösterilecektir.

- I. Çalışkan olmak için çok çalışmak lazımdır.
- II. Yakın bir yere oturun ki rahat görebileyim sizi.
- III. Pahalı araçlar satın almak bence israftır.
- IV. Taze bir simit olsa da yesek.

Buna göre aşağıdaki hiyerogliflerden hangisi yanlıştır?

- A)
- B)
- C)
- D)

Yakın Anlam

Nedir?

Anlamları birbirine çok benzeyen ama birbirinin aynı olmayan sözcüklere "yakın anlamlı sözcükler" denir.

Örnek

korkak – çekingen

küsün – kırgın

2. Aynur Hanım öğrencilerine bazı cümleler vermiş ve öğrencilerinden mecaz anlamlı sözcük bulunan cümlelerin sonuna “◆”, mecaz anlamlı sözcük bulunmayan cümlelerin sonuna “*” işaretini koymalarını istemiştir.

Bunun üzerine,

Tayfun

Tabakları alıp bulaşık makinesine yerleştirdik.	◆
Erken kalkmadığı için maç biletlerimiz yandı.	*
Hakan Bey, keskin bir zekâya sahipti.	◆
Senin soğuk tavırların yüzünden kovulduk.	◆

Mevlüt

Tabakları alıp bulaşık makinesine yerleştirdik.	*
Erken kalkmadığı için maç biletlerimiz yandı.	◆
Hakan Bey, keskin bir zekâya sahipti.	◆
Senin soğuk tavırların yüzünden kovulduk.	◆

Damla

Tabakları alıp bulaşık makinesine yerleştirdik.	*
Erken kalkmadığı için maç biletlerimiz yandı.	◆
Hakan Bey, keskin bir zekâya sahipti.	*
Senin soğuk tavırların yüzünden kovulduk.	◆

Çiğdem

Tabakları alıp bulaşık makinesine yerleştirdik.	◆
Erken kalkmadığı için maç biletlerimiz yandı.	◆
Hakan Bey, keskin bir zekâya sahipti.	◆
Senin soğuk tavırların yüzünden kovulduk.	*

cevaplarını vermişlerdir.

Buna göre hangi öğrenci işaretlemelerin tümünü doğru yapmıştır?

A) Tayfun

B) Mevlüt

C) Damla

D) Çiğdem

3.

1. SÜTUN	2. SÜTUN	3. SÜTUN	MARKET SÜTUNU
a) Bu kara günleri de atlatacağız.	a) Dün akşam amcamla beraber tiyatroya gittik.	a) Seni üzdüğüm için özür dilerim.	 <p>Bilgisayar</p>
b) Bu yaz eniştemle ağaç dikeceğiz.	b) Şeftali ağacının yaprakları solmuştu.	b) Temmuz ayında ilçemize dolu yağdı.	
c) Bilim insanları Mars'ı incelemeye başladı.	c) Oyunun üçüncü perdesi yeni başladı.	c) Bu kararı hep birlikte vermeliyiz.	
d) Kar yağınca yaylaya gitmekten vazgeçtik.	d) Yeni aldığım gömleğin rengi atmıştı.	d) Odanın rengini herkes beğenmişti.	

Niyazi öğretmen, Türkçe dersi için yukarıdaki oyunu hazırlamıştır. Oyuncular, her sütundan öğretmenin belirteceği özellikleri taşıyan cümleyi seçerek oyunu başarılı şekilde bitirdiklerinde market sütunundaki ödülü kazanacaktır.

Öğretmen; Belçim'den 1. sütundan mecaz anlamlı, 2. sütundan terim anlamlı ve 3. sütundan sesteş sözcük bulunan cümleleri bulmasını istemiştir.

Belçim'in ödülü kazandığı bilindiğine göre Belçim sırasıyla hangi cümleleri bulmuştur?

- A) d – c – b B) c – b – a C) b – a – c D) a – c – b

4. ● I ve IV numaralı sözcükler aynı kavram alanına giren sözcüklerdir.
 ● II numaralı sözcük zıt anlamlı kelimelerin bir araya gelmesiyle kurulmuş bir ikilemedir.
 ● III numaralı sözcük somut anlamlı bir sözcüktür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde sözcükler bu açıklamaya göre düzenlenmiştir?

	I	II	III	IV
A)	meşe	bata çıka	cıvıltı	çam
B)	elma	gelir gelmez	hışırıtı	armut
C)	kırmızı	eski püskü	cesaret	yeşil
D)	otobüs	tıkır tıkır	huzur	kamyonet

5. "Çıkarmak" sözcüğü aşağıdaki cümlelerin hangisinde yay ayraç içinde verilen anlama uygun olarak **kullanılmamıştır**?

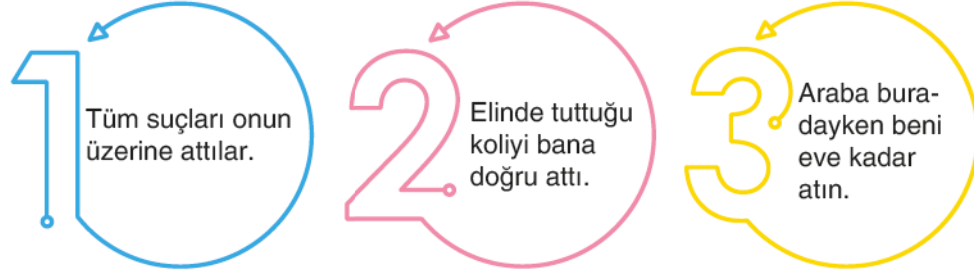
- A) Dayım öfkesini bu gece benden çıkardı. (Anlamak)
 B) Adamı nereden tanıdığımı tam çıkaramadım. (Hatırlamak)
 C) Akşam yediği yemekleri çıkardı. (Sindirim yolundan dışarı atmak, kusmak)
 D) Elbiseleri çıkarıp odaya girdim. (Giysi vb. şeyleri vücuttan ayırmak, soymak)

Eş Anlamlı Sözcükler

Uyarı!
 Eş anlamlı sözcüklerle yakın anlamlı sözcükler birbirleriyle karıştırılmamalıdır.
 Yanlış-hata (eş anlam)
 Yanlış-yalan (yakın anlam)

6.

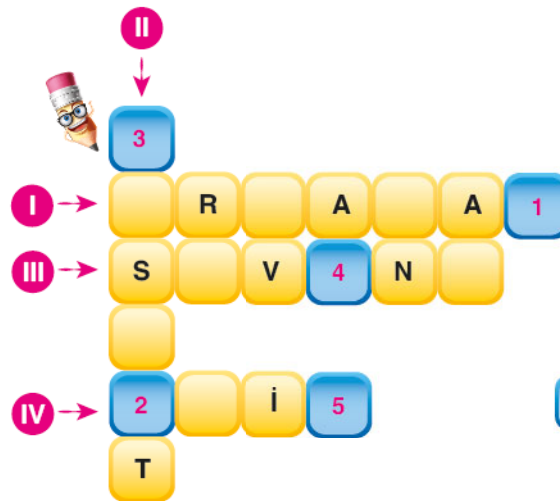
Aşağıdakilerin hangisi “atmak” sözcüğünün numaralanmış cümlelerde kazandığı anlamlardan biri değildir?

- A) Geri bırakmak, ertelemek
- B) Bir cismi bir yöne doğru fırlatmak
- C) Bir yerden başka bir yere taşımak
- D) Yapılmış kötü bir işi birine yüklemek

7. Mustafa öğretmen, öğrencilerinden aşağıdaki cümlelerde yer alan altı çizili sözcüklerin eş anlamlarını bulup bulmacadaki uygun yerlere yazmalarını ve numaralanmış kutucuklardaki harfleri kullanarak anahtar sözcüğü bulmalarını istemiştir.

Cümleler:

- I. Ona bu gömleği hediye olarak almıştım.
- II. Ahmet Bey, memleketine özlem duyuyordu.
- III. İstedliğini alınca neşe içinde derse gitti.
- IV. Ahmet'in dedesi savaşta İngilizlere tutsak düştü.

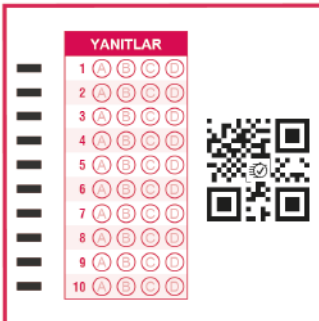

ANAHTAR SÖZCÜK:

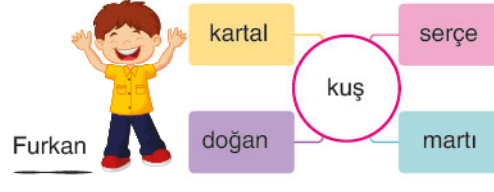
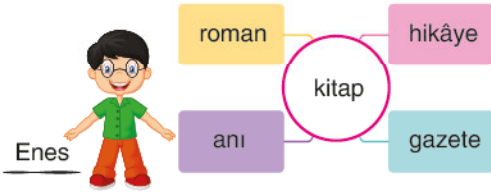
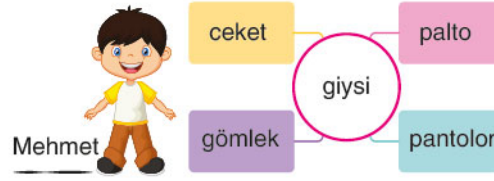

Numaralanmış kutularda yer alan harfler “ANAHTAR SÖZCÜK” bölümüne yerleştirildiğinde aşağıdaki sözcüklerden hangisi oluşur?

- A) MERİH
- B) HÜNER
- C) NEHİR
- D) SERİN

1. Yasin öğretmen, kavram alanı konusunu anlattıktan sonra öğrencilerinden verilen kelimelerin etrafındaki kutucuklara kelimeyle aynı kavram alanına giren kelimeler yazmalarını istemiştir. Samet, Mehmet, Enes ve Furkan adlı öğrencilerin oluşturdukları kavram alanı şu şekildedir:

Buna göre hangi öğrencinin oluşturduğu kavram alanında bir yanlışlık yapılmıştır?

2. Cümleler:
- Kardeşini karşısında görünce birden irkildi.
 - Her akşam mutlaka kitap okurdu.
 - Bu söylediklerimi yalnızca sen biliyorsun.
 - Nihayet verilen tüm ödevleri bitirdim.

Anlamları:

- kesinlikle
- sonunda
- aniden
- sadece

Numaralanmış cümlelerdeki altı çizili sözcükler anlamlarıyla eşleştirilmek istendiğinde doğru eşleştirme aşağıdakilerden hangisi olur?

A)

1 - c
2 - a
3 - d
4 - b

B)

1 - c
2 - d
3 - a
4 - b

C)

1 - b
2 - a
3 - c
4 - d

D)

1 - d
2 - b
3 - c
4 - a

Zıt Anımlı Sözcükler

Nedir?

Zıt anlamlı sözcükler; anlamca birbirinin karşıtı, tam tersi olan sözcüklerdir.

Örnek

Güzel-çirkin
Uzak-yakın

Uyarı!

Bir sözcüğün olumsuz, o sözcüğün karşıtı değildir.
Tatlı-acı (zıt anlam)
Tatlı-tatsız (olumsuz)

Uyarı!

Bilim, sanat, spor ya da meslek dalının ismi terim değildir.

Örnek

Futbol oynarken gol atacağım sırada hakem faul verdi.

Gol - terim

Faul - terim

Hakem - terim

Futbol - terim değil (Spor dalının ismi)

3. Aşağıda Meltem adında bir öğrencinin sözcükte anlamla ilgili yapılan kazanım değerlendirme sınavındaki cevapları verilmiştir. Meltem, bu sınavda bir soruya yanlış cevap vermiştir.

**2020-2021 EĞİTİM- ÖĞRETİM YILI BEYKÖY ORTAOKULU
TÜRKÇE DERSİ KAZANIM DEĞERLENDİRME SINAVI**

ADI: Meltem SOYADI: YILMAZ SINIF VE NO: 5/A - 80

1	<p>“Kesmek” sözcüğünü mecaz anlama gelecek şekilde kullanınız. (5P) Cevap: Beni aramayan arkadaşlarımla bağımı kestim.</p>	2	<p>Eş sesli kelimelerin birini kullanarak aşağıya bir cümle yazınız. (5p) Cevap: Ne kadar kitap varsa hepsini aldı.</p>
3	<p>Soyut anlamlı kelimelerden birinin içinde geçtiği bir cümle yazınız. (5p) Cevap: Sınavdan düşük alınca bütün hevesi kaçı.</p>	4	<p>İkilemelerin içinde geçtiği bir cümle kurunuz. (5p) Cevap: Tuhaf bir çocuğu, hem gülüyor hem ağlıyordu.</p>

Buna göre Meltem kaç numaralı soruya yanlış cevap vermiş olabilir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

4.

- 1 Penaltı atışını kullanacak oyuncu topu yere koydu.
- 2 Dünya kadar işi olduğunu söyleyip davetimizi reddetti.
- 3 Eskiyince oturduğumuz evin perdelerini değiştirdik.
- 4 Türkçe dersinde sözcüklerin köklerini bulmaya çalışıyoruz.

Numaralanmış cümlelerin hangilerinde terim anlamlı sözcük kullanılmıştır?

- A) 1 ve 2 B) 1 ve 4 C) 2 ve 3 D) 3 ve 4

5.

1. Bu kış ilk defa Yoğunluk köyüne kar düştü.

2. İşçilerin gündelikleri yarı yarıya düşmüştü.

3. Babam da ben de bu işin üstüne çok düşüyoruz.

4. Dolar düşünce bize haber verir misiniz?

Erdem öğretmen, öğrencilerine yukarıdaki cümleleri vermiş ve “düşmek” sözcüğünün bu cümlelerdeki anlamlarını sormuştur.

Bunun üzerine,

İkbal: 1 numaralı cümlede “yağmak” anlamında kullanılmıştır.

Aslı: 2 numaralı cümlede “eksilmek” anlamında kullanılmıştır.

Esin: 3 numaralı cümlede “bulunmak” anlamında kullanılmıştır.

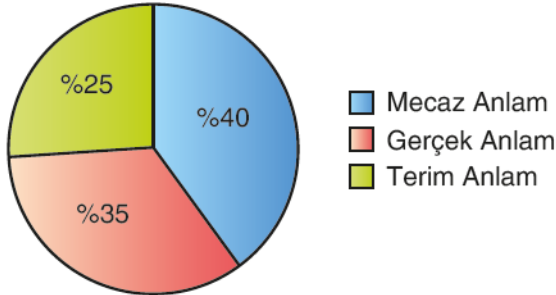
Özge: 4 numaralı cümlede “değeri azalmak” anlamında kullanılmıştır.

diye cevap vermişlerdir.

Buna göre hangi öğrencinin verdiği cevap yanlıştır?

- A) İkbal B) Aslı C) Esin D) Özge

6.

Grafikteki %35'lik bölüm gerçek anlamı, %25'lik bölüm terim anlamı, %40'lık bölüm ise mecaz anlamı ifade etmektedir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerde bulunan altı çizili sözcüklerden hangisi %40'lık bölüme örnek olabilir?

- A) Bunu bilmek beni epey üzmüştü.
- B) Reçetedeki ilaçlar ilçemizde yokmuş.
- C) Kendinizi ateşe attığınızı görmüyor musunuz?
- D) Olabildiğince hızlı yürüyüp mahalleden ayrıldı.

Eş Sesli (Sesteş) Sözcükler

Nedir?

Eş sesli sözcükler; yazılışları aynı, anlamları farklı olan sözcüklerdir.

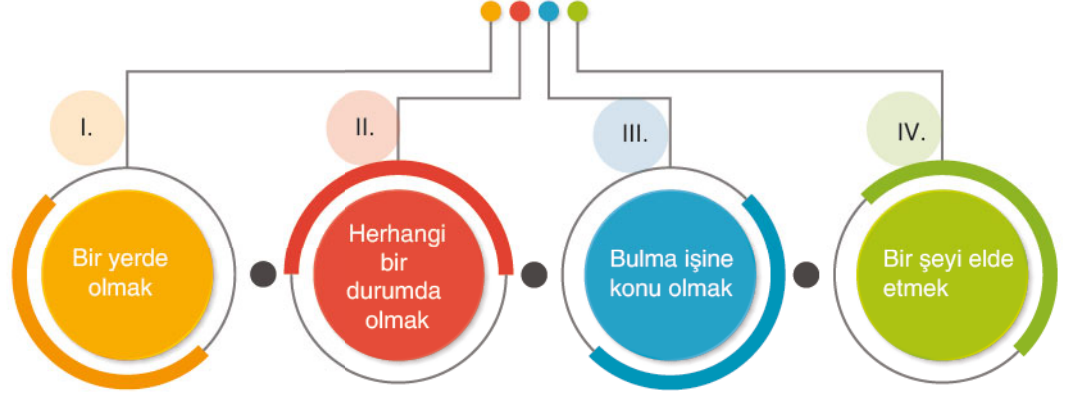
Örnek

İki günlüğüne Rize'ye çay toplamaya gitti. (Bitki adı)

Çocuklar da çaya girmiş, serinliyordu. (Dereden büyük akarsu)

7.

Kahvede bulunduğu sırada içeri giren polisler yerinden kalkmamasını ve kimliğini göstermesini istemişti.

Şemadaki cümlede altı çizili sözcük numaralanmış anlamlardan hangisini karşılayacak şekilde kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

8.

İyi bir roman yazarı; sadece olayı anlatıp insanları eğlendirmeye çalışmamalı, aynı zamanda toplumun sözcülüğünü de yapmalıdır.

Aşağıdakilerden hangisi altı çizili söz grubunun bu cümleye kattığı anlamı ifade etmektedir?

- A) Topluma hitap edebilmek
B) Toplumun sorunlarını dile getirmek
C) Toplumu eğlendirmek amacıyla yazmak
D) Toplumdan kişileri romanlarında kullanmak

YANITLAR

1	A	B	C	D
2	A	B	C	D
3	A	B	C	D
4	A	B	C	D
5	A	B	C	D
6	A	B	C	D
7	A	B	C	D
8	A	B	C	D
9	A	B	C	D
10	A	B	C	D